

«Вокальний спів»
навчальна програма гуртка, факультативу або курсу за вибором
художньо-естетичного напрямку
(початковий, основний)
2 роки навчання

Автор:

*Ціос Л. Л. – керівник гуртка
«Вокальний спів» Рівненської
загальноосвітньої школи I – III
ступенів № 28 Рівненської
міської ради*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма факультативу (гуртка) вокального та музичного профілю спрямована на вихованців віком від 6 до 16 років.

Метою програми вокального факультативу (гуртка) є становлення духовного світу особистості дитини, створення умов для реалізації її художньо-мистецьких здібностей і творчих можливостей засобами співу.

Основні завдання програми:

- 1) ознайомлення з кращими зразками світової музичної культури; оволодіння музично-теоретичними знаннями (пізнавальна функція);
- 2) формування навичок естрадного вокалу (практична);
- 3) підвищення майстерності використання основних якостей співочого голосу; формування музично-естетичного смаку та розширення загального світогляду, виховання гармонійно розвиненої особистості (творча);
- 4) виховання громадянської свідомості, національної гідності через виконання кращих творів вітчизняної музики; формування навиків професійної взаємодії в колективі (соціальна).

Навчальна програма передбачає 2 роки навчання:

- 1-й рік – початковий рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;
- 2-й рік – основний рівень – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень.

Групи формуються з урахуванням віку дитини, рівня її підготовленості. Для групи 1-го року навчання рекомендований вік – 6-10 років, групи 2-го року навчання – 11-16 років.

Програма першого року навчання (початковий рівень) передбачає загальний розвиток вихованців, виявлення їхніх здібностей, нахилів, розкриття вокально-хорових можливостей, пробудження інтересу до творчої діяльності. Дитячі голоси мають свої особливості. Так, голосові зв'язки дітей коротші й тонші, ніж у дорослих, діапазон голосу невеликий, увага нестійка; вони непосидючі, швидко втомлюються. Тому на заняттях потрібно враховувати ці психофізіологічні особливості й необхідно частіше змінювати завдання. Окрім розучування пісень програмою передбачено засвоєння вихованцями основ нотної грамоти, слухання музики та музично-ритмічна творчість.

Програма другого року навчання (основний рівень) спрямовує діяльність факультативу (гуртка) на розширення та поглиблення теоретичних знань, на вдосконалення вокально-хорових навичок, необхідних під час співу, на оволодіння прийомами створення музичного образу засобами музичного мистецтва, на формування основ сценічного руху та ритміки, на розвиток стійких інтересів до творчої діяльності, на прищеплення культури співу та музично-естетичного смаку.

В учнів старшого шкільного віку відбуваються процеси мутації, тому в цей період особливо важливими є турбота про голосовий апарат та робота з постановки голосу.

Загальними принципами організації освітнього процесу є: науковість, синтез інтелектуальної й практичної діяльності, індивідуальний підхід, послідовність і поступовість викладу матеріалу.

Форма проведення занять – комбінована. Програма передбачає комплексний підхід до побудови й проведення занять, включає матеріал з різних видів музичного виконання: вправи на правильне звукоутворення, на ведення звуку, на дихання, на дикцію; спів соло та в ансамблі, сольфеджування з листа й спів на слух; вивчення музичної грамоти (основи

нотної грамоти, вокальні імпровізації); знання про пісню як музично-вокальний та літературний твір; хореографію та ритмічні рухи під музику, сценічну етику й виконавську майстерність.

Добираючи вокальний репертуар, слід користуватися його художньою цінністю, виховною спрямованістю, доступністю музичного та літературного тексту, різноманітністю жанрової й музичної стилістики, мелодійністю, цікавістю, відповідністю віку виконавців.

Перевіркою досягнень учнів є публічні виступи, творчі звіти й концерти, участь у заходах різних рівнів.

Розподіл годин за темами є орієнтовним.

Початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Вокально-хорова робота	6	31	37
1.1. Робота над постановкою голосу	2	11	13
1.2. Спів навчально-тренувального матеріалу	2	10	12
1.3. Вокальні імпровізації	2	10	12
Розділ 2. Сучасна дитяча пісня	4	44	48
2.1. Пісня – музичний твір	1	10	11
2.2. Пісня – вокальний твір	2	24	26
2.3. Пісня – літературний твір	1	10	11
Розділ 3. Слухання музики	2	8	10
Розділ 4. Музична грамота і сольфеджіо	2	8	10
Розділ 5. Ритмічні рухи	2	18	20
Розділ 6. Концертна діяльність групи		15	15
Підсумок	2	-	2
Разом	20	124	144

<p>Зміст навчального матеріалу (Усі види діяльності застосовуються на переважній більшості занять)</p>	<p>Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів</p>
<p>Вступ</p> <p><i>Теоретична частина (Т.).</i> Знайомство з дітьми. Перевірка вокальних даних. Правила поведінки на занятті.</p> <p>Розділ 1. Вокально-хорова робота</p> <p>1.1. Робота над постановкою голосу</p> <p><i>Т.</i> Механізм звукоутворення (діафрагма, легені, трахеї, бронхи, ребра, м'язи, гортань, голосові щілини). Артикуляційний апарат (гортань, рот, губи, зуби, язик, щелепи, верхнє та нижнє піднебіння). Співоча постава (положення тулуба, рук, ніг, голови під час співу). Гігієна та збереження голосу.</p> <p><i>Практична частина (П.).</i> Вправи на дихання, артикуляцію, для чіткої дикції та розвитку діапазону.</p> <p>1.2. Спів навчально-тренувального матеріалу</p> <p><i>Т.</i> Голосові регістри,</p>	<p><i>Вихованець 1-го року навчання</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>дотримується</i> правил поведінки в колективі; - <i>знає</i> основи техніки співу, володіє початковими знаннями про механізм звукоутворення та артикуляційний апарат; - <i>дотримується</i> правил співу; - <i>співає</i> чисто та злагоджено в унісон з супроводом та без нього; - <i>вимовляє</i> правильно та чітко слова під час співу; - <i>дотримується</i> правил гігієни та збереження голосу; - <i>розрізняє</i> тембри співацьких

<p>класифікація голосів.</p> <p>Правильне дихання, співвідношення вдиху і видиху залежно від характеру музики. Тверда, м'яка, придихальна атака звуку.</p> <p><i>П.</i> Розспівування. Вправи на дихання, розширення діапазону голосу.</p> <p>1.2. Вокальні імпровізації</p> <p><i>Т.</i> Образне розкриття суті імпровізації.</p> <p><i>П.</i> Гра в запитання та відповіді. Складання мелодії на віршований текст та музики на заданий ритм. Виконання вправ і фрагментів творів з використанням різних вокальних прийомів.</p> <p>Розділ 2. Сучасна дитяча пісня</p> <p>2.1. Пісня – музичний твір</p> <p><i>Т.</i> Основні музичні форми. Будова твору: вступ, викладення теми, розвиток, кульмінація, реприза, кода. Мотив, фраза, речення, цезура, каденція.</p> <p><i>П.</i> Показ – виконання пісні. Бесіда про музику пісні, розкриття її художнього змісту. Розповідь про життя та діяльність композитора. Вивчення сучасних дитячих пісень.</p> <p>2.2. Пісня – вокальний твір</p>	<p>голосів, знає їхні якості та класифікацію;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>користується</i> правильно диханням; - <i>розуміє</i> роль вокальних вправ для правильного співу; - <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації); - <i>створює</i> мелодію на віршований текст та музику на заданий ритм; - <i>знає й розуміє</i> будову твору: вступ, викладення теми, розвиток, кульмінація, реприза, кода; - <i>орієнтується</i> в поняттях «мотив», «фраза», «речення», «цезура», «каденція»;
---	--

Т. Ознайомлення з основами вокального мистецтва. Основні співочі навички.

П. Ознайомлення з вокальною партією та спів за вербальним і музичним текстами. Аналіз і корекція дихання, вступів, фразування. Спів фрагментів творів з різними вокальними прийомами.

2.3. Пісня – літературний твір

Т. Розвиток сюжету – зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка. Мотив як елемент сюжету. Співоча дикція та основні правила орфоєпії.

П. Робота над скоромовками. Спроби віршування. Емоційна передача змісту тексту пісні.

Розділ 3. Слухання музики

Т. Жанрова різноманітність музики. Музичний образ. Музична мова. Музичні форми.

П. Слухання вокально-хорових та інструментальних творів з метою виховання емоційно-естетичного відгуку на музику. Аналіз творів сучасної естрадної музики з точки зору засобів музичної виразності, мелодійної лінії, форм, кульмінації та

- *виконує* вокальні вправи, дитячі пісні з відповідним настроєм, характером;

- *застосовує* різні вокальні прийоми (вібрато, мелізми);

- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до пісні;

- *характеризує* засоби музичної виразності та вибирає їх відповідно до розвитку сюжету твору;

- *характеризує* твори сучасної музики з точки зору засобів музичної виразності, мелодійної лінії, форм, кульмінації, створення художнього образу;

- *висловлює* оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів;

- *порівнює* твори вокальної та інструментальної музики;

створення художнього образу в цілому.

Розділ 4. Музична грамота і сольфеджіо

Т. Основні засоби музичної виразності (мелодія, гармонія, динаміка, ритм, тембр, темп, фактура). Вивчення музичних термінів, розміщення нот, тривалостей, музичних знаків. Основні динамічні відтінки. Основні музичні темпи. Поняття «інтервал».

П. Спів по нотах з показом напрямку руху мелодії. Спів розспівок та вправ в різних тональностях. Спів з тактуванням, з диригуванням. Визначення на слух ладу, мотивів, фраз, розміру музичного твору.

Розділ 5. Ритмічні рухи

Т. Постановка рук та ніг, пластика рук та ніг.

П. Вправи на пластику рук, ніг. Постановка ходи та постави. Вправи на вокально-рухову координацію. Рухи під музику.

- *наводить* приклади значення музики в житті;
- *знає* розміщення нот, їхню тривалість, музичні знаки;
- *співає* по нотах з показом напрямку руху мелодії;
- *виконує* вправи з тактуванням і диригуванням;
- *орієнтується* в основних засобах музичної виразності, їхній ролі у створенні художнього образу;
- *розрізняє* на слух лад, мотив, фразу, речення, розмір музичного твору;
- *володіє* початковими хореографічними вміннями та навичками, доступною термінологією;
- *створює* елементарний танцювально-хореографічний супровід до пісні;
- *передає* художній образ за допомогою міміки, жестів, пластичних рухів відповідно

<p style="text-align: center;">Розділ 6. Концертна діяльність групи</p> <p style="text-align: center;"><i>П.</i> Участь групи в заходах пізнавально-виховного характеру, концертах художньої самодіяльності школи.</p> <p style="text-align: center;">Підсумок</p> <p style="text-align: center;">Підведення підсумків вивченого протягом року.</p>	<p>до характеру музики;</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>дотримується</i> основних правил поведення на сцені; - <i>користується</i> мікрофоном та звукопідсилювальною технікою; - <i>пропагує</i> національну культуру через власну художньо-творчу діяльність; - <i>застосовує</i> набуті знання про вокальну музику у власній виконавській діяльності.
---	---

**Основний рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Вокально-хорова робота	6	60	66
1.1. Вправи для розвитку голосового апарату	2	20	22
1.2. Спів навчально-тренувального матеріалу	2	20	22
1.3. Спів імпровізацій	2	20	22
Розділ 2. Вивчення музичних творів. Сучасна	6	74	80

пісня			
2.1. Пісня – музичний твір	2	18	20
2.2. Пісня – вокальний твір	2	28	30
2.3. Пісня – літературний твір	2	28	30
Розділ 3. Слухання музики	2	8	10
Розділ 4. Музична грамота і сольфеджіо	2	8	10
Розділ 5. Хореографія. Сценічний образ	4	26	30
Розділ 6. Концертна діяльність	-	16	16
Підсумок	2	-	2
Разом	24	192	216

<p>Зміст навчального матеріалу (Усі види діяльності застосовуються на переважній більшості занять)</p>	<p>Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів</p>
<p>Вступ</p> <p><i>Теоретична частина (Т.).</i> Ознайомлення з темами занять, їх розкладом і формами проведення. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання.</p> <p>Розділ 1. Вокально-хорова робота</p> <p>2.1. Вправи для розвитку голосового апарату</p> <p><i>Т.</i> Артикуляційний апарат. Співоча постава при академічному та естрадному співі. Голосові</p>	<p><i>Вихованець 2-го року навчання</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил поведінки в колективі; - <i>знає й розуміє</i> основи техніки вокального співу; - дотримується правил співу;

регістри та діапазон. Гігієна та охорона голосу.

Практична частина (П.).

Вправи на «legato», «non legato», «staccato». Багатоголосся. Спів нефорсованим голосом на зручних і незручних позиціях.

2.2. Спів навчально-тренувального матеріалу

Г. Уявлення про тривалість звуків, такт, музичні розміри (2/4, 3/4, 4/4). Співвідношення вдиху і видиху залежно від характеру музики, довжини музичної фрази. Атака звуку: тверда, м'яка і придихальна.

П. Розспівування. Вправи на дикцію, артикуляцію. Мобілізація всього артикуляційного апарату. Вправи на дихання на одному звуці з поступовим збільшенням його тривалості. Вправи на розширення динамічного і звуковисотного діапазону. Оволодіння навичками твердої та м'якої атаки голосу. Робота над якістю звуку.

2.3. Спів імпровізацій

- *співає* чисто й злагоджено в унісон із супроводом і без нього, володіє одно- та двоголоссям;
- *дотримується* правил гігієни та збереження голосу;
- *уміє* вести звук legato, non legato, staccato;

- *застосовує* вміння правильно дихати (вдих та видих робить залежно від характеру музики);
- *стежить* за точністю та виразністю інтонування, чіткістю дикції;
- *володіє* навиками твердої та м'якої атаки голосу;
- *розуміє* роль вокальних вправ для правильного співу;

Т. Вокальні імпровізації та їх роль в розвитку співочих навичок.

П. Складання музики на заданий текст, на заданий ритм. Вправи на вокалізацію голосних звуків. Групові вправи на різні вокальні прийоми.

Розділ 2. Вивчення музичних творів. Сучасна пісня

2.1. Пісня – музичний твір

Т. Будова (форми) музики. Куплетно-варіаційна форма. Закріплення знань про будову музичного твору: вступ, викладення теми, розвиток, кульмінація, реприза, кода. Засоби музичної виразності як чинники створення музичного образу: мелодія, гармонія, ритм, темп, тембр, динаміка, регістр.

П. Аналіз творів сучасної естрадної музики з точки зору засобів музичної виразності, мелодійної лінії, форм, кульмінації та створення художнього образу. Знайомство з творчістю сучасних композиторів. Вивчення сучасних дитячих естрадних пісень.

2.2. Пісня – вокальний твір

Т. Закріплення знань з основ

- *імпровізує* на віршовані тексти;
- *імпровізує* голосом (музичні, мовленнєві інтонації);
- *виконує* вокальні вправи в різних тональностях;

- *знає й розуміє* будову пісні як музично-вокального твору;
- *характеризує* твори сучасної вокальної музики з точки зору засобів музичної виразності, мелодійної лінії, форм, кульмінації та створення художнього образу;

- *виконує* вправи та фрагменти

вокального мистецтва. Гігієна та охорона голосу. Розвиток основних співочих навиків.

II. Ознайомлення з вокальною партією та спів за вербальним і музичним текстами. Аналіз і корекція дихання, вступів, фразування. Розбір музичного твору, нюанси та динаміка. Звуковий баланс між виконавцем вокальної партії та акомпанементом. Виконання вправ і фрагментів творів з різними вокальними прийомами.

2.3. Пісня – літературний твір

T. Розвиток сюжету – зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка. Мотив як елемент сюжету, мотив – тема – художній образ. Дикція та основні правила орфоєпії, співоча дикція, емоційність.

II. Робота над дикцією, артикуляцією. Емоційна передача змісту тексту пісні. Художній образ та його реалізація.

Розділ 3. Слухання музики

T. Жанрова різноманітність музики. Стилі та напрямки естрадної музики, їхні основні

творів із використанням різних вокальних прийомів;

- *аналізує* музичний твір, його динаміку та нюанси виконання;
- *виконує* пісні, які виражають різні естетичні почуття;
- *застосовує* набуті знання про вокальну музику у власній виконавській діяльності;

- *характеризує* будову пісні як музично-літературного твору;
- *розуміє* характер творів, які виконуються, передає їхній зміст та емоційний настрій;

- *орієнтується* у характерних ознаках стилів та напрямків сучасної музики;

характеристики. Пошуки нового в музичному мистецтві. Естрадні аранжування класичної музики.

П. Коротка розповідь про музичний твір та його автора. Прослуховування твору, бесіда про особливості засобів музичної виразності. Визначення на слух стилю естрадної музики.

Розділ 4. Музична грамота і сольфеджіо

Т. Ознайомлення з голосовими засобами музичної виразності. Музичні терміни: темп, динамічні відтінки; розмір, тривалості нот і пауз; поняття «мелодія», «фраза», «речення», «мотив».

П. Визначення на слух ладу, характеру побудови, мотивів, фраз, розміру музичного твору. Визначення на слух і відтворення

- *називає* засоби музичної виразності в прослуханих творах;
- *порівнює* власну думку щодо музики з думками інших і толерантно ставиться до них;
- *висловлює* оцінні судження щодо музики різних жанрів;
- *усвідомлює* загальнолюдські, естетичні та художні цінності у вокальних творах різних жанрів;
- *інтерпретує* зміст музичних творів;
- *застосовує* набуті знання про вокальну музику у власній виконавській діяльності;

- *знає й розуміє* поняття «мелодія», «фраза», «речення», «мотив»;
- *знає* розміщення нот, їхню тривалість, сольфеджує з листа;
- *визначає* характер побудови музичного твору;
- *визначає* на слух і відтворює голосом інтервали, акорди з трьох звуків;

голосом інтервалів, акордів із трьох звуків. Спів в унісон, дво- та трьохголосся.

Розділ 5. Хореографія.

Сценічний образ

Т. Правила поведінки на сцені під час виступів.

Основні засоби і прийоми створення пластичного образу пісні (темп, ритм, характер рухів, манера поведінки, міміка). Найважливіші ознаки сценічної дії: цілеспрямованість, доцільність, послідовність, оригінальність. Художній образ і його реалізація. Зовнішній вигляд виконавця, сценічний костюм.

П. Робота над рухами під музику. Постановка ходи та постави. Підпорядкування руху характеру музики й тексту. Постановка сценічних номерів.

Розділ 6. Концертна діяльність

П. За планом роботи школи.

- *виконує* твори в унісон, дво- та трьохголосся;
- *знає й розуміє* основи сценічної культури;
- *дотримується* правил поведінки на сцені;
- *застосовує* засоби та прийоми створення пластичного образу пісні;
- *створює* варіанти танцювально-ритмічних рухів відповідно до характеру музики й тексту;
- *розуміє* емоційно-образний зв'язок музики та хореографії, застосовує міжпредметні компетенції в художньо-творчій діяльності;
- *поводиться* впевнено та невимушено на сцені;
- *користується* звукопідсилювальною апаратурою та мікрофоном;
- *бере* участь у шкільних мистецьких заходах,

<p>Підсумок Підведення підсумків вивченого протягом року.</p>	<p>концертах, конкурсах, фестивалях;</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>презентує</i> результати власної творчості (співає улюблені пісні, танцює);- <i>дотримується</i> правил взаємодії та творчої співпраці;- виявляє естетичне ставлення до музичної діяльності;- <i>пропагує</i> національну культуру через власну художньо-творчу діяльність.
--	--

ЛІТЕРАТУРА

1. Вокальний ансамбль. Програма гуртка для учнів загальноосвітніх шкіл І-ІІ ступенів / Упоряд. О.Лобач, Н.Пономаренко. Полтава, 2004. с.15.
2. Збірник програм для гуртків художньо-естетичного та декоративно-прикладного напрямів (для позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів) / Укладачі Іова В.Ю., Красномоєць Л.В., Григорчук Т.В. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006». 2007. 272с.
3. Методичні рекомендації щодо змісту та оформлення навчальних програм з позашкільної освіти [Текст]: Методичні рекомендації / Міністерство освіти і науки України Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти». К., 2013. № 14.1/10-1685. 15с.
4. Полівода М.Є. Програма гуртка естрадної пісні / М. Полівода, М. Радченко. К.: Грамота. 2008. Вип. 1. 100с.
5. Програми для позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів: П80 Художньо-естетичний напрям / О. В. Биковська, І. О. Василянська, О. О. Волкова та інші. К.: Грамота, 2008. Вип. 1. 100с.
6. Програми з профільних предметів для спеціалізованих загальноосвітніх шкіл музичного профілю / Упоряд. О.Корнілова, О.Гайдамака. Х.: Видавництво «Ранок», 2009. 256 с.
7. Програми факультативів та курсів за вибором (художньо-естетичний цикл) / Уклад. М.Д. Жабляк. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 116с.